

Valtiovarainministeriö

VN/37151/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tuloverolain 20 a §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Esityksen tavoitteet ovat kannatettavia

- FA pitää hallituksen esityksen tavoitteita ja pääasiallisia ehdotuksia kannatettavina.
- FA katsoo, että esityksessä käytettyä rahaston tuottoa koskevaa terminologiaa tulee täsmentää.
- Lisäksi FA katsoo, että kotimainen rahastotoimiala on saatettava eurooppalaiselle tasolle luopumalla 30 osuudenomistajan vaatimuksesta rahaston verovapaudelle.

FA pitää hallituksen esityksen tavoitteita ja pääasiallisia ehdotuksia kannatettavina. Ehdotetuilla muutoksilla saatetaan sijoitusrahastojen ja erikoissijoitusrahastojen verovapautta koskeva sääntely vastaamaan paremmin Euroopan unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten oikeuskäytäntöä sekä Verohallinnon nykyistä soveltamiskäytäntöä. Muutokset parantavat sääntelyn ennakoitavuutta ja oikeusvarmuutta.

FA pitää erityisesti seuraavia ehdotuksia perusteltuina:

- sopimusperusteisuusvaatimuksen poistaminen ulkomaisten rahastojen osalta;
- voitonjakoa koskevan edellytyksen täsmentäminen siten, että myös osuudenomistajan verotuksessa tosiasiallisesti jaetun voiton tavoin huomioon otettava tulo voidaan ottaa huomioon;
- voitonjakoa koskevan terminologian yhdenmukaistaminen vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain kanssa sekä
- ELTIF-rahastoja koskeva muutos, jonka mukaan rahaston kaikkien osuudenomistajien ei tarvitse olla ammattimaisia sijoittajia.

FA katsoo kuitenkin, että hallituksen esityksessä käytettyä terminologiaa tulisi selkeyttää. Lisäksi FA korostaa sen tärkeyttä, että kotimaista rahastoliiketoimintaa vaikeuttavasta 30 osuudenomistajan vaatimuksesta rahaston verovapaudelle luovutaan.

1 Rahaston jakamaa tuottoa koskevaa terminologiaa tulee ajantasaistaa

FA tuo esille, että hallituksen esitysluonnoksessa ja muutettaviksi ehdotetuissa säännöksissä käytetään käsitettä "voitto-osuus" kuvaamaan sijoitusrahaston tai erikoissijoitusrahaston osuudenomistajalle jakamaa tuottoa. Terminologia on vanhentunutta eikä vastaa voimassa olevan sijoitusrahastolain käsitteistöä.

Sijoitusrahastolain 10 luvun 3 §:ssä rahasto-osuudet jaetaan tuotto- ja kasvuosuuksiin. Säännöksen mukaan sijoitusrahaston säännöissä on määrättävä rahaston varoista tuotto-osuudelle maksettavan sekä kasvuosuudelle pääomitettavan vuotuisen tuoton määräytymisperusteista. Rahastolainsäädännössä ei siten enää käytetä ”voitto-osuuden” käsitettä tässä merkityksessä. Myös käytännön rahasto-dokumentaatioissa rahasto-osuudelle maksettavasta suorituksesta käytetään vakiintuneesti tuottoa koskevaa terminologiaa.

Käsite ”voitto-osuus” on lisäksi omiaan aiheuttamaan epäselvyyttä. Se voi kielellisesti viitata joko rahaston jakamaan tuottoon tai tiettyyn rahasto-osuuslajiin, vaikka sijoitusrahastolain mukaiset rahasto-osuuslajit ovat tuotto-osuus ja kasvuosuus. Toteamme myös, ettei rahaston jakaman vuotuisen tuoton tarvitse olla yhteydessä rahaston tilikauden tai aikaisempien tilikausien tulokseen tai ”voittoon”, vaan tuottona voidaan jakaa rahastoyhtiön sopivaksi katsoma tai matemaattisesti määritelty määrä, joka voi olla enemmän tai vähemmän kuin rahaston tilikauden voitto tai tappio.

FA ehdottaa tämän vuoksi, että tuloverolaissa, rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetussa laissa ja ennakkoperintälaissa käytetty käsite ”voitto-osuus” korvataan ilmaisulla ”rahasto-osuudelle jaettava tuotto” tai muulla vastaavalla ilmaisulla, joka vastaa sijoitusrahastolain voimassa olevaa käsitteistöä.

Terminologinen muutos yhdenmukaistaisi vero- ja rahastolainsäädännön käsitteet, parantaisi sääntelyn ymmärrettävyyttä, vähentäisi tulkinnanvaraisuutta ja vastaisi rahastojen säännöissä ja sijoittajille annettavissa asiakirjoissa käytettävää terminologiaa.

FA korostaa sitä, että kyseessä olisi teknisluonteisesta ja käsitteistöä selkeyttävästä muutoksesta, jolla ei olisi tarkoitus muuttaa suorituksen verokohtelua tai lain aineellista soveltamisalaa.

2 Sijoitusrahastojen 30 osuudenomistajan vähimmäisvaatimuksesta tulee luopua

2.1 Vaatimus vaikeuttaa suomalaista rahastoliiketoimintaa

Suomalainen rahastojen verotus poikkeaa huomattavasti eurooppalaisesta verotuksesta erityisesti osuudenomistajien määrään liittyvien vaatimusten johdosta. Tämä vaikeuttaa rahastoalan toimintaa Suomessa ja muun muassa vaikeuttaa suomalaisten rahastojen käyttämistä erilaisten investointikohteiden rahoittamisessa.

EU:ssa rahastotoimintaa harjoitetaan aktiivisesti yli rajojen. Sijoittajan asemaan ja verotukseen rahaston kotimaalla ei ole isoa merkitystä, mutta rahastojen hallinnointi Suomessa tuo tänne työpaikkoja ja (yhteisö-)verotuloja. Siksi tuloverolain rahastojen verotusta koskevien säännösten (TVL 20a §) saattaminen eurooppalaiselle tasolle olisi tärkeä kotimaisten rahastojen ja Suomen taloutta tukeva toimi.

2.2 Vaatimus on kansallista lisäsääntelyä

Tuloverolain 20 a §:n mukaan sijoitusrahaston ja avoimen erikoissijoitusrahaston verovapaus edellyttää, että rahastolla on vähintään 30 osuudenomistajaa. Vastaava sijoitusrahastoja koskeva vaatimus sisältyy sijoitusrahastolain 8 luvun 8 §:ään.

Vähimmäisvaatimus on kansallista lisäsääntelyä, eikä se perustu UCITS-direktiiviin (2009/65/EY). UCITS-sääntely perustuu yhteissijoittamiseen ja rahaston avoimuuteen, mutta direktiivissä ei aseteta rahastolle tiettyä osuudenomistajien vähimmäismäärää.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan 30 osuudenomistajan vaatimuksella on pyritty varmistamaan, että verovapaus koskee aitoa laajan sijoittajajoukon yhteissijoittamista, sekä rajoittamaan verotuksen lykkääntymisedun käyttöä suppean sijoittajajoukon sijoitustoiminnassa. Kiinteä osuudenomistajamäärän raja ei kuitenkaan ole tavoitteen kannalta välttämätön eikä oikeasuhtainen keino.

2.3 Rahaston avoimuus ja yleisölle tarjoaminen ovat tarkoituksenmukaisempia arviointiperusteita

FA katsoo, että sijoitusrahaston luonnetta aidon yhteissijoittamisen välineenä tulisi arvioida ensisijaisesti rahaston rakenteen ja tarjontatavan perusteella, ei tiettyä ajankohtana toteutuneen osuudenomistajamäärän perusteella.

Riittävänä tulisi pitää, että:

- rahasto on luonteeltaan avoin;
- rahaston osuuksia tarjotaan yleisölle;
- osuuksia lasketaan liikkeeseen ja lunastetaan rahaston sääntöjen ja sovellettavan rahastolainsäädännön mukaisesti; ja
- rahaston mahdollista sijoittajajoukkoa ei ole rahaston säännöissä tai muussa rakenteessa ennalta rajattu suljetuksi tai yksityisluonteiseksi piiriksi.

Myös hallituksen esitysluonnoksessa todetaan, että rahaston avoimuudella tarkoitetaan sekä avoimuutta yleisölle että velvollisuutta laskea liikkeeseen ja lunastaa rahasto-osuuksia. Nämä laadulliset edellytykset osoittavat osuudenomistajien tosiasiallista lukumäärää paremmin, että rahasto on tarkoitettu yleisölle avoimeksi yhteissijoittamisen välineeksi.

Rahaston osuudenomistajien määrä voi jäädä alle 30 esimerkiksi rahaston toiminnan alkuvaiheessa, erikoistuneen sijoitusstrategian vuoksi tai markkinatilanteesta johtuvien lunastusten seurauksena. Tämä ei itsessään merkitse, että rahasto olisi muuttunut yksityiseksi sijoitusjärjestelyksi tai ettei se enää harjoittaisi aitoa yhteissijoitustoimintaa. Nykyinen sääntely tunnistaa ongelman vain osittain sallimalla poikkeuksen toiminnan ensimmäisen vuoden aikana ja osuudenomistajamäärän väliaikaisesti alentuessa.

Kiinteä vähimmäismäärä voi siten johtaa siihen, että muutoin asianmukaisesti järjestetty, jatkuvasti yleisölle tarjolla oleva ja säännelty sijoitusrahasto joutuu verotuksellisesti epävarmaan asemaan syystä, johon rahastoyhtiö ei välttämättä voi suoraan vaikuttaa.

2.4 Kansainvälinen kilpailukyky ja markkinoille pääsy

Suomen numeerinen vähimmäisvaatimus poikkeaa yleisestä pohjoismaisesta ja eurooppalaisesta sääntelytavasta. Vastaavaa kaikkia UCITS-rahastoja koskevaa vähimmäisvaatimusta ei sovelleta muissa Pohjoismaissa eikä laajasti muualla Euroopassa. Ainoana poikkeuksena voidaan mainita Espanjan kansallinen sääntely, jossa sateenvarjorahastossa on oltava vähintään 100 osuudenomistajaa ja yksittäisessä alarahastossa vähintään 20 osuudenomistajaa.

Hallituksen esitysluonnoksen kansainvälinen vertailu osoittaa yleisemmin, että Suomessa rahastojen verovapauden soveltamisedellytykset ovat osittain tiukemmat kuin monissa verrokkimaissa. Esimerkiksi Yhdistyneessä kuningaskunnassa aidon hajautetun omistajuuden arviointi perustuu tiettyjen rahastojen osalta laadulliseen "genuine diversity of ownership" -testiin kiinteän sijoittajamäärän sijasta.

Vähimmäisvaatimuksen poistaminen:

- helpottaisi uusien ja pienempien rahastoyhtiöiden markkinoille tuloa;
- tukisi erikoistuneiden ja innovatiivisten sijoitusrahastojen perustamista;
- vähentäisi rahastoyhtiöiden hallinnollista ja verotuksellista epävarmuutta;
- parantaisi Suomen rahastomarkkinoiden kilpailukykyä; sekä
- tukisi hallituksen esitysluonnoksessakin tunnustettua tavoitetta edistää EU-lainsäädännön mahdollistamien rahastorakenteiden käyttöönottoa Suomessa.

FA korostaa sitä, että vaatimuksen poistaminen olisi merkityksellinen erityisesti toimintaansa aloittaville rahastoyhtiöille sekä sellaisille rahastoille, joiden sijoitusstrategia on aidosti erikoistunut ja joiden potentiaalinen sijoittajakunta muodostuu tästä syystä asteittain. Rahaston pieni alkuvaiheen sijoittajamäärä ei ole osoitus veronkiertotarkoituksesta tai yksityisestä sijoitusjärjestelystä, jos rahasto on rakenteellisesti avoin ja sitä tarjotaan yleisölle. Osuudenomistajamäärän poistaminen vähentäisi myös Verohallinnon selvitystyötä tutkittaessa edellytyksiä Suomesta ulkomaille maksettavien tuottojen lähdeverotuksen osalta.

Lisäksi vaatimuksen poistaminen helpottaisi esimerkiksi keskikokoisten suomalaisten varainhoitajien laajentumista ulkomaille. Ne tavoittelevat usein (ainakin ensivaiheessa) instituutiosijoittajia, joiden sijoitukset kohdistuvat usein eri maiden korkosijoituksiin. Tällaiseen rahastoon on lähes mahdotonta saada vaadittua 30 sijoittajaa. Kun sääntely ei mahdollista rahaston perustamista Suomeen, niin se joudutaan perustamaan ulkomaille. Tämän ratkaisun on vaikea nähdä hyödyttävän Suomea tai olevan toivottava.

2.5 Muutos tulisi toteuttaa sekä vero- että rahastolainsäädännössä

FA toteaa, ettei 30 osuudenomistajan vaatimuksesta voida luopua muuttamalla yksinomaan tuloverolain 20 a §:ää. Vaatimus sisältyy myös (ja alun perin) sijoitusrahastolakiin, ja sääntelyn johdonmukaisuus edellyttää molempien lakien tarkastelusta yhdessä.

16.9.2026

Blomqvist Marja

Ehdotamme ensisijaisesti, että vähintään 30 osuudenomistajaa koskeva vaatimus poistetaan sekä tuloverolain 20 a §:stä että sijoitusrahastolain 8 luvun 8 §:stä tämän lainsäädäntöhankkeen yhteydessä.

Jos sijoitusrahastolain muuttamista ei ole mahdollista sisällyttää nyt käsiteltävään hallituksen esitykseen, ehdotamme, että:

- hallituksen esityksen jatkovalmistelussa tuodaan nimenomaisesti esiin tarve arvioida vähimmäisvaatimuksesta luopumista; ja
- asiasta käynnistetään erillinen jatkovalmistelu, jossa tuloverolakia ja sijoitusrahastolakia tarkastellaan kokonaisuutena.

Jatkovalmistelun tavoitteeksi tulisi asettaa numeerisen vähimmäisvaatimuksen korvaaminen laadullisilla edellytyksillä, joilla varmistetaan rahaston tosiasiallinen avoimuus yleisölle ja estetään ennakolta rajatulle sijoittajapiirille tarkoitetut yksityisluonteiset järjestelyt.

FINANSSIALA RY

Hannu Ijäs